

CHEMISCH WEEKBLAD

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING

Redactie-Commissie: Dr. C. A. Lobry de Bruyn, voorzitter, Dr. T. van der Linden, secretaris, Prof. Dr. J. A. A. Ketelaar, M. D. Rozenbroek, Prof. Dr. Jan Smit en Prof. Dr. J. P. Wibaut.

Verantwoordelijk Redacteur: Dr. T. VAN DER LINDEN, 's-Gravenhage, tel. 721636.

Redactiebureau: 's-Gravenhage, van Alkemadelaan 9, telefoon 776480.

N.V. D. B. CENTEN's Uitgevers-Maatschappij, Amsterdam-C., O.Z. Voorburgwal 115, telefoon 48695, postrekening 39514.

INHOUD: Mededeelingen van het Secretariaat. — Programma van de 90ste Algemeene Vergadering. — Commissie voor Vcordrachtstechniek der Nederlandsche Chemische Vereeniging. — Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz. — Gevraagde betrekkingen. — Verslag van het Algemeen Bestuur omtrent de handelingen en bevindingen van de Nederlandsche Chemische Vereeniging in 1941 met Balans, Rekening en Verantwoording en Exploitatiereningen van het Chemisch Weekblad en het Recueil des Travaux Chimiques des Pays-Bas over 1941. — Verslagen der Commissies over 1941. — Boekaankondigingen. — Personalialia. — Ontvangen boeken. — Vraag en Aanbod.

MEDEDEELINGEN VAN HET SECRETARIAAT DER NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING

(Van Alkemadelaan 9, 's-Gravenhage, telefoon 776480, postrekening 7680).

Op 70-jarigen leeftijd is 24 Juni 1942 te 's-Gravenhage overleden Professor Dr. Ir. H. ter Meulen, oud-hoogleraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, lid van de Nederlandsche Chemische Vereeniging.

Candidaat-leden.

- 156: Posthumus (Ir. G.), landb. ing., Zutphen, Nieuwstad 69, bacterioloog-scheik. v. d. Geld.-Overijselschen bond v. Coöp. Zuivelfabrieken; voorgesteld door Prof. Ir. B. van der Burg en Ir. C. A. Koppejan, beiden te Wageningen.

VERBETERINGEN EN AANVULLINGEN VAN DE LEDENLIJST 1941.

- Blz. 40: Dijk (Drs. C. P. van), Delft, Jaagpad 38, conservator i. d. organische chemie a. d. T.H. te Delft.
 „ 41: Egmond (Drs. G. J. N.), Amsterdam-Z., Uiterwaardenstraat 92 A.
 „ 56: Jonker (Drs. H.), Kampen, Vloeddijk 1241.
 „ 59: Koomans (Mej. Dr. C. M.) wordt:
 „ 84: Sitten—Koomans (mevrouw Dr. C. M. de), Leiden, Fruinlaan 18.
 „ 60: Kooyman (Dr. Ir. P. L.), Haarlem-N., Corn. Speelmanlaan 4.
 „ 80: Rumscheidt (Ir. G. E.), Haarlem-N., Zaanenlaan 66.
 „ 89: Thierens (Drs. H. W.), Alblasserdam, Donkersloot 8, scheik. b. d. Ned. Kabelfabriek.
 „ 93: Visser (A. Th.), chem. stud., de Bilt, 1e Brandenburgerweg 12.
 „ 94: Vogelesang (Dr. C.), Amsterdam-Z., Joh. Verhulststraat 163 boven.
 „ 99: Willems (Drs. P. J. H.), Zwanenburg (post Halfweg), Mathijs Sterklaan 13, scheik. b. d. N.V. Erven Lucas Bols te Amsterdam.

* * *

De Secretaris is in den regel dagelijks op het Secretariaat na gemaakte afspraak, zowel over Vereenigingszaken als over die, de Commissie T. en C. betreffende, te spreken. Het Bureau is

in den regel geopend iederen werkdag van 9.30—12 en van 2—4.30, des Zaterdags van 9.30—12 uur.

Dr. T. VAN DER LINDEN,
den Haag, telefoon 721636 (na' 6 u. n.m.).

PROGRAMMA

van de

90ste ALGEMEENE VERGADERING

der

NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING

op 23 en 24 Juli 1942 te UTRECHT.

Ten einde de behulpzame hand te bieden bij de voorbereiding van deze vergadering, die — in afwijking van het vroeger medegedeelde — twee dagen in beslag zal nemen, waarbij echter geen officieele ontvangsten, gezamenlijke avondmaaltijden of excursies zullen plaats vinden, heeft zich een kleine regelingscommissie uit de leden van den Utrechtschen Chemischen Kring gevormd, bestaande uit de heeren:

Dr. Th. Strengers, voorzitter.
 Dr. M. van Eekelen.
 Dr. A. G. M. van Melsen, secretaris, Griffkade 12bis A, Utrecht.

Donderdag 23 Juli.

10 u. 30 Huishoudelijke Algemeene Vergadering in de groote collegezaal van het Organisch-chemische laboratorium van de Universiteit, Croesestraat 79.

11 u. 30 Na afloop der huishoudelijke vergadering: Voordracht van Prof. Dr. B. C. P. Jansen (Amsterdam) over „Moderne voedingsleer en de consequenties ervan”.

12 u. 45 Gemeenschappelijk twaalfuurtje.

14 u. Sectievergaderingen.

Voor de programma's zie hieronder.

Vrijdag 24 Juli.

10 u. 30 Symposia.

A. *Symposium over den invloed van de bereiding op de voedingswaarde van de voedingsmiddelen*, te houden in de groote collegezaal van het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit, Croesestraat 79.

B. *Symposium over Reproductietechniek*, te houden in de collegezaal van het Physische laboratorium der Universiteit, Bijlhouwerstraat 6.

De volledige programma's der symposia zijn hieronder afgedrukt.

Gezamenlijke twaalfuurtjes.

Op beide dagen zal er in het gebouw, waarin de vergaderingen plaats vinden, gelegenheid zijn gezamenlijk het twaalfuurtje te gebruiken.

De deelnemers dienen daartoe hun eigen twaalfuurtje mede te brengen. Van onze zijde zal dan gezorgd worden voor bestek (bord, mes, vork) en een kop bouillon.

Om hiervoor te kunnen zorgen is het echter noodzakelijk, dat diegenen, die aan dit gezamenlijke twaalfuurtje deel willen nemen, het Secretariaat, van Alkemadeaan 9, den Haag, hiervan vóór of uiterlijk op 18 Juli a.s. per briefkaart in kennis stellen onder vermelding op welke dag(en) zij hieraan deel willen nemen en, indien op Vrijdag, welk symposium zij zullen bijwonen.

Logies.

Dengenen, voor wie het bezwaarlijk is op één dag heen en weer te reizen, zal de regelingscommissie gaarne behulpzaam zijn bij het bespreken van logies. Ieder, die daarvan gebruik wenscht te maken, wordt verzocht zich tijdig in verbinding te stellen met den Secretaris dier Commissie, Dr. A. G. M. van Melsen, Griffkade 12bis A, Utrecht, onder vermelding van zijn wenschen. (Telefonisch is Dr. van Melsen op werkdagen van 9 tot 5 u. te bereiken onder No. 11994, Laboratorium voor anorganische chemie).

Introductie.

Voor introductie tot bijwoning van een der vergaderingen of symposia wende men zich tot het Secretariaat der Ned. Chem. Vereeniging, van Alkemadeaan 9, den Haag, tel. 776480.

Huishoudelijke Algemeene Vergadering der Ned. Chem. Vereeniging, te houden op Donderdag 23 Juli 1942, om 10 u. 30 v.m. in de groote collegezaal van het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit te Utrecht, Croesestraat 79.

Agenda:

1. Opening.
2. Verslag, tevens Notulen, van de 89e Algemeene Vergadering, op 13 December 1941 te Amsterdam gehouden (Chem. Weekblad 3 Januari 1942, blz. 8).
3. Mededeelingen (zie toelichting).
4. Verslag van het Algemeen Bestuur over 1941 (zie blz. 358).
5. Rekening en verantwoording van den Penningmeester over 1941 (zie blz. 360).
6. Verslagen der Commissies over 1941 (zie blz. 361).
7. Reglementswijziging (zie toelichting).
8. Voorstel den zittingsduur van den Voorzitter en den Ondervoorzitter in afwijking van het daaromtrent in het Huishoudelijk Reglement bepaalde met één jaar te verlengen (zie toelichting).
9. Voorziening in tusschentijdsche vacatures (zie toelichting).
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

Sectie voor organische chemie.

Vergadering te Utrecht op Donderdag 23 Juli 1942 in het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit, Croesestraat 79.

Sprekers:

- 14 u.—14 u. 30 Drs. E. F. J. Janetzky, Onderzoek over een synthese van indoolderivaten.
- 14 u. 40—15 u. 10 Drs. C. P. van Dijk, Eenige nieuwe zoetstoffen en locaalanaesthetica.
- 15 u. 20—15 u. 50 Drs. A. F. Bickel, Over de structuur van leucaol uit leucaena glauca B.
- 16 u.—16 u. 30 Drs. J. van Dijk, Over de ozonisatie en de inwendige structuur van 2.3-dimethylnaph-taleen.

Sectie voor analytische en microchemie.

Vergadering te Utrecht op Donderdag 23 Juli 1942 in het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit, Croesestraat 79.

Sprekers:

- 14 u. 15 Dr. Ir. H. A. J. Pieters, De bepaling van de korrelgrootte van vaste stoffen.
- 15 u. 15 Dr. J. D. Jansen, Aantoonen van geringe hoeveelheden koolmonoxyde.
- 16 u. Dr. R. Schmidt, Problemen der analyse met behulp van emissiespectra.

Sectie voor Physische Chemie.

Sectie voor Kolloïdchemie.

Gecombineerde vergadering op Donderdag 23 Juli 1942 in het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit, Croesestraat 79, Utrecht.

Sprekers:

- 14 u.—14 u. 25 Dr. A. H. W. Aten, Gasadsorptie.
- 14 u. 25—15 u. Dr. E. J. W. Verwey, De theorie voor de wisselwerking van twee electrochemische dubbellagen in verband met de krachten tusschen de deeltjes in suspensies en lyophobe solen.
- 15 u.—15 u. 20 Pauze.
- 15 u. 20—15 u. 50 Dr. H. de Bruyn, Viscositeit van geconcentreerde suspensies.
- 15 u. 50—16 u. 20 Dr. Ing. H. C. S. Sneathlage, Over den invloed der temperatuur op de reactiesnelheid in oplossingen.

De spreektijden zijn *inclusief discussie*.

Symposium van de Nederlandsche Chemische Vereeniging

over

„De invloed van de bereiding op de voedingswaarde van de voedingsmiddelen”,

te houden op Vrijdag 24 Juli 1942 te Utrecht in het Organisch-chemische laboratorium der Universiteit, Croesestraat 79.

Voorzitter van het Symposium: Prof. Dr. B. C. P. Jansen, Amsterdam.

Secretaris van het Symposium: Dr. M. van Eekelen, Catharijnesingel 59, Utrecht.

Programma:

- 10 u. 30 Opening door den Voorzitter, Prof. Dr. B. C. P. Jansen.
- 10 u. 45 Dr. J. van der Lee, Wageningen: De bereiding van het huidige brood (maal- en bakproces).
- 11 u. 30 Dr. J. H. Schuringa, Amsterdam: De voedingswaarde van verschillende broodsoorten.
- 12 u. 15 Discussie.
- 12 u. 45—14 u. Gezamenlijk twaalfuurtje in het laboratorium. Aanmelding tot deelneming tot uiterlijk 18 Juli bij het Secretariaat der Ned. Chem. Vereeniging, van Alkemadeaan 9, den Haag. Twaalfuurtje zelf meebrengen, voor bestek (bord, mes, vork) en bouillon wordt gezorgd.
- 14 u. Dr. H. G. Derx, Dubbeldam: De invloed van conserveering op de voedingswaarde van groenten.
- 14 u. 45 Dr. M. van Eekelen, Utrecht: De invloed van de bereiding in de huishouding op de voedingswaarde van de spijzen.
- 15 u. 30 Discussie.

Voor introductie voor niet-leden zich te richten tot het Secretariaat, van Alkemadeaan 9, den Haag.

Symposium van de Nederlandsche Chemische Vereeniging

over

Reproductietechniek,

te houden te Utrecht op Vrijdag 24 Juli 1942.

Programma:

De voordrachten zullen worden gehouden in het Physische laboratorium der Rijksuniversiteit te Utrecht, Bijlhouwerstraat 6.

Voorzitter van het Symposium: Dr. Ir. J. A. M. van Lieempt, Eindhoven.

Secretaris van het Symposium: Dr. H. J. van Opstall, Anna Paulownastraat 13, Zwolle.

Tijdens de middagpauze zal gelegenheid bestaan zelf medegebracht twaalfuurtje te gebruiken, hetzij in het laboratorium, hetzij op een nader aan te geven plaats. Voor bestek (bord, mes,

vork) en een kop bouillon of koffie zal gezorgd worden. Men wordt verzocht zich hiervoor per briefkaart op te geven bij het Secretariaat der Ned. Chem. Vereeniging, van Alkemadeaan 9, den Haag, vóór of uiterlijk op 18 Juli a.s.

Dagindeeling.

- 10 u. 30 Opening door den Voorzitter, Dr. Ir. J. A. M. van Liempt.
 10 u. 45 Drs. W. F. Bon, Amsterdam: Grafische reproductie in het algemeen.
 11 u. 30 Dr. O. A. Guinau, Haarlem: De weergave van contrasten door gerasterde negatieven en positieven.
 12 u. 15—12 u. 45 Discussie van beide voordrachten.
 12 u. 45—14 u. Gezamenlijk twaalfuurtje.
 14 u. Ir. H. J. A. de Goey, Overveen: Eenige chemische en technische aspecten van de fotomechanische reproductiemethodes, in het bijzonder van de chromaatlagen der diepdrucktechniek.
 14 u. 45 Drs. A. P. d. m. o. s, Eindhoven: Het gebruik van kwiklampen voor het maken van lichtdrukken.
 15 u. 30 Discussie van beide voordrachten.

Voor introductie voor niet-leden wende men zich tot het Secretariaat der Ned. Chem. Vereeniging, van Alkemadeaan 9, den Haag.

Toelichting op de agenda der Huishoudelijke Vergadering.

Ad 3. De Commissie voor Maatschappelijke Belangen heeft aan het Algemeen Bestuur rapport uitgebracht omtrent haar onderzoek naar den duur der studie in de scheikunde aan de Nederlandsche Universiteiten en omtrent hare besprekingen dienaangaande met hoogleeraren en lectoren in de scheikunde van diezelfde Universiteiten. Naar aanleiding van dit rapport heeft het Algemeen Bestuur zich met een schrijven gericht tot diezelfde hoogleeraren en lectoren, waarin nog eens de aanleiding tot het onderzoek, de resultaten der Commissie en de conclusies, waartoe het onderzoek had geleid, onder hunne aandacht werden gebracht.

Dit schrijven luidde als volgt:

's-Gravenhage, Mei 1942.

Aan Hoogleeraren en Lectoren
 in de scheikunde aan de Nederlandsche
 Universiteiten.

L.S.,

Zoals U bekend is, heeft het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Chemische Vereeniging in de tweede helft van het vorige jaar ingesteld eene Commissie, „Commissie voor Maatschappelijke Belangen” genoemd, aan welke Commissie o.a. werd opgedragen het Algemeen Bestuur van voorlichting en advies te dienen omtrent den duur van de studie in de scheikunde aan de Nederlandsche Universiteiten en de mogelijkheid om tot verkorting van dezen studieduur te komen. De aanleiding tot het aansnijden van dit vraagstuk was de veelvuldigheid, zoowel van de zijde van de overheidsinstellingen als van particuliere ondernemingen, vernemen klacht, dat de doctorandi in de scheikunde — en des te meer nog de doctoren in de scheikunde — op te laten leeftijd hunne intrede in de maatschappij deden. Een dergelijk feit, indien juist bevonden, kan slechts als zeer nadeelig voor de belangen der abiturienten onzer Universiteiten worden beschouwd, terwijl ook de maatschappij hiermede niet is gebaat. Immers de werkgevers zullen huiverig zijn tot aanstelling dezer krachten, die somtijds zelfs reeds een huisgezin hebben gevormd, over te gaan. Hierbij komt nog, dat ons land bezig is zich sterk industrieel te ontwikkelen, waarbij uiteraard de chemie een groote rol zal en kan spelen. Onze afgestudeerde chemici zullen dus in belangrijke mate er-op moeten rekenen, dat hun loopbaan ligt in de nijverheid. Daarbij behoeft geenszins uitsluitend gedacht te worden aan research. Daarnaast zullen velen, middelmatigen, die er steeds zijn, in de bedrijven een nuttige functie kunnen vervullen. En is het niet te laat afstudeeren van groot belang om den schroom van werkgevers tot indienstneming van chemici te overwinnen, zeer zeker zijn de belangen der universiteit hiermede eveneens gebaat. De mogelijkheid om nog tijd te vinden voor de promotie wordt vergroot, maar daarnaast zal de verhooging van het chemische peil van onze industrie en de verdere uitbouw ervan de belangstelling van groote kringen der maatschappij voor de chemie doen toenemen, welke belang-

stelling mede zal werken. de uitrusting van onze universitaire inrichtingen te verbeteren.

De bovengenoemde Commissie heeft na de instelling eener enquête omtrent den studieduur aan alle Universiteiten en na, zooals U bekend zal zijn, ter plaatse besprekingen te hebben gevoerd met hoogleeraren en lectoren in de scheikunde rapport uitgebracht aan het Algemeen Bestuur. Het zij ons vergund uit dit rapport de volgende statistische gegevens nog eens onder Uwe aandacht te brengen.

Tijdvak 1936/37—1940/41.

Gemiddelde duur.

Universiteit	tot het candidaatsexamen	tot het doctoraal- examen	van het doctoraal examen tot de promotie
Utrecht . . .	4.0 jaar	8—8.5 jaar	3.7 jaar
Leiden . . .	3.9 „	7.5—8 „	— „
Amsterdam . . .	4.0 „	8—8.5 „	3.0 „
Groningen . . .	2.8 „	7.5—8 „	2.8 „

Uit deze gegevens volgt, dat de gemiddelde studieduur der chemici ongeveer 8 jaar bedraagt, van welke omstreeks 4 jaar vóór het candidaatsexamen liggen en 4 jaar tusschen het candidaatsexamen en het doctoraal-examen (Groningen vormt in zoverre een uitzondering, dat bij eenzelfde duur tot aan het doctoraal-examen het candidaatsexamen ruim een jaar vlugger dan elders wordt afgelegd). Aan dezen studieduur voegt de promotie nog eens gemiddeld ten minste drie jaar toe, zoodat de promoveerende chemicus gemiddeld 11 jaar noodig heeft om zijn einddoel te bereiken.

De Commissie trekt hieruit dan ook de conclusie, dat, overwegende, dat de scholen voor Voorbereidend Hooger Onderwijs in het algemeen door de betrokken leerlingen op hun 18e jaar worden verlaten, de doctorandi gemiddeld eerst op ca. 26-jarigen leeftijd en de gepromoveerden op ca. 29-jarigen leeftijd in de praktijk komen, hetgeen naar de meening der werkgevers, waarbij de Commissie en met haar het Algemeen Bestuur zich aansluiten, als te laat moet worden beschouwd.

Met voldoening heeft het Algemeen Bestuur kennis genomen van de mededeeling der Commissie, dat ook door U deze meening wordt onderschreven en ook volgens U de totale studieduur te lang geacht moet worden en verkorting van den duur zoowel vóór als na het candidaatsexamen gewenscht is; dat bovendien sommigen Uwer reeds eigener beweging maatregelen hadden getroffen om dien duur niet onbelangrijk te verkorten.

De commissie kwam, na zich de vraag gesteld te hebben: welke eischen stelt de hedendaagsche maatschappij aan een goed onderlegden Doctorandus, en na bespreking met de desbetreffende Hoogleeraren en Docenten, tot de slotsom, dat de daarvoor benodigde kundigheden in gemiddeld 6 jaren moeten kunnen worden verkregen, welke termijn dan ook de gemiddelde tijdsduur tot aan het doctoraal-examen behoort te zijn.

Ons Bestuur kan zich bij deze meening aansluiten, daarbij opmerkende, dat deze gemiddelde duur van 6 jaren alleen dan mogelijk zal zijn, indien en de colleges en het practische werken, na en voor het candidaats, zoo zijn ingericht, dat het doctoraal-examen na 5 jaar kan worden afgelegd.

Zou dit niet geschieden, dan zou van een gemiddelde van 6 jaren wel nauwelijks sprake kunnen zijn.

De wijze waarop het vorenstaande zou kunnen worden bereikt, behoort, zooals vanzelf spreekt, geheel tot Uwe competentie, evenals de vraag of een gezamenlijke bespreking tusschen de Hoogleeraren en Docenten daarvoor nuttig en noodig zou kunnen zijn. Is eventueel een inter-universitaire regeling mogelijk?

Overtuigd van Uwe bereidheid tot medewerking in deze zaak, zoo belangrijk voor de chemici en de chemie, zal ons Algemeen Bestuur gaarne U van dienst zijn, waar dit mogelijk zal zijn. Mocht Uwerzijds een bespreking met ons Bestuur of het Dageelijksch Bestuur gewenscht schijnen, dan zien wij bericht daartoe tegemoet.

Hoogachtend,
 Namens het Algemeen Bestuur der
 Ned. Chem. Vereeniging,
 De Voorzitter,
 J. ALINGH PRINS.
 De Secretaris,
 T. VAN DER LINDEN.

Gebleken is, dat bijna zonder uitzondering de hoogleeraren en lectoren zich met het standpunt van de Commissie en het Algemeen Bestuur konden vereenigen en dat maatregelen ter bereiking van het beoogde doel in ernstige overweging zijn.

* * *

Het onderzoek naar de behoefte aan chemische voorlichting bij kleine en middelgrote bedrijven, dat in November 1941 door Prof. Dr. Jan Smit werd aangevangen, is door dezen in de sindsdien verlopen maanden met kracht voortgezet.

Nadat door overleg met verschillende vereenigingen van fabrikanten en andere instellingen adressen van een groot aantal voor nader onderzoek in aanmerking komende bedrijven — die, waarvan met zekerheid bekend was, dat zij scheikundigen met academischen graad in dienst hadden, werden terzijde gelegd — waren verkregen, werd aan 339 dezer bedrijven een schrijven gericht, waaraan een vragenlijstje toegevoegd was dat o.a. de drie volgende vragen bevatte:

1. Zijn in Uw bedrijf scheikundigen met academischen graad werkzaam?
2. Zoo ja, hoeveel en welken academischen graad bezitten zij?
3. Zoo neen, wordt door U behoefte gevoeld aan voorlichting door academisch gevormde scheikundigen?

Van de 339 aangeschrevenen werd door 236 of ruim 2/3 geantwoord.

Van deze 236 hadden 47 bedrijven reeds academisch gevormde scheikundigen in dienst en wel 46 scheikundig ingenieurs, 18 doctoren en 9 doctorandi in de chemie, 1 apotheker, totaal 74 academisch gevormden.

Van de 189 overblijvende gaven 53 of 28% te kennen, dat zij behoefte gevoelden aan goede chemische voorlichting. De bezwaren om tot aanstelling van academisch gevormd personeel over te gaan waren de huidige moeilijke omstandigheden, gepaard aan de onzekerheid omtrent de naaste toekomst en daarnaast ook het onvoldoende vertrouwen in de bruikbaarheid van de aan te stellen jonge chemici. Velen gaven er daarom de voorkeur aan hunne moeilijkheden te doen oplossen door advieslaboratoria en centrale onderzoekingsinstituten (proefstations).

Vershillende der hier bedoelde bedrijven werden door Prof. Smit bezocht teneinde in een persoonlijk onderhoud de bedoelingen van dit onderzoek nader uiteen te zetten.

Het onderzoek, dat reeds belangwekkende inzichten heeft gebracht en dat in vrij ruime kringen zonder twijfel het besef van de wenschelijkheid van meer deskundige chemische hulp heeft versterkt, waarvan het resultaat zeker duidelijker zou spreken, indien de tijden hertoe meer geschikt waren, wordt voortgezet.

Ad 7. Wijziging van het Huishoudelijk Reglement.

Door de opheffing van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie kan artikel 33 van het Huishoudelijk Reglement, handelende over de Conferentie over Voedingsmiddelscheikunde, niet gehandhaafd blijven. Voorgesteld wordt derhalve dit artikel te doen vervallen.

Ad 8. Om dezelfde redenen als het vorige jaar (men zie daaromtrent de toelichting op blz. 351 van het Chemisch Weekblad van 1941) stelt het Algemeen Bestuur voor den zittingsduur van den Voorzitter en den Ondervoorzitter na 31 December van dit jaar met één jaar te verlengen.

Ad 9. Door het overlijden van Prof. Dr. N. Schoorl zijn tusschentijdsche vacatures ontstaan voor een lid van de Redactie van het Recueil en van de Redactie van het Chemisch Jaarboekje. Ter voorziening in deze vacatures worden voorgedragen:

Redactie van het Recueil.

1. Prof. Dr. Ir. C. J. van Nieuwenburg, Delft.
2. Prof. Dr. P. Karsten, Delft.

Chemisch Jaarboekje.

1. Dr. C. I. Kruisheer, Oegstgeest.
2. Dr. H. de Graaf, Rotterdam.

Commissie voor voordrachtstechniek der Nederlandsche Chemische Vereeniging.

Algemeene wenken voor sprekers bij het houden van voordrachten.

1. Wijze van presenteeën.

Een voordracht worde rustig doch opgewekt en met een flinke stem uitgesproken; de spreker richte zich met het gezicht direct

tot de hoorders, teneinde een persoonlijk contact te krijgen.

Men leze een voordracht, indien eenigszins mogelijk, niet voor of beperke dit voorlezen slechts tot enkele onderdeelen (bijv. bij het accentueeren van historische passages). Men spreke op punten; de ervaring van vele goede sprekers heeft geleerd, dat het voldoende is om inderdaad niet meer dan die enkele punten op papier voor zich te leggen¹⁾. Sprekers die denken, dat het noodig is om de volledige voordracht in detail voor zich te hebben, vergeten, dat ze toch niet den tijd hebben daarin gedurende hun voordracht den weg te zoeken. Men prepareere zich echter zoodanig, dat men het schema der voordracht goed voor den geest heeft, zoodat men precies weet, wanneer er lantaarnplaatjes komen, wanneer iets op het bord geschreven dient te worden, wanneer er op een bepaalde kwestie bijzondere nadruk gelegd moet worden, enz. Eerst dan heeft de spreker tijd zijn geheelen persoon in zijn voordracht te leggen, iets wat bij een goeden spreker voorop dient te staan; *een voordracht moet bezielid zijn*.

De spreker dient niet meer te gesticuleeren dan voor het ondersteunen van zijn woorden noodig is. Te veel heen en weer loopen vermoeit het publiek. Bij schrijven op het bord dient hij niet door te spreken, want dan wordt hij moeilijk verstaan, omdat hij zijn rug naar het publiek gekeerd heeft.

Bij het noemen van eenigszins ingewikkelde of ongewone chemische verbindingen als bijv. thiopheen, acrylzuur en sulfanilzuur dient men hun structuurformule steeds op het bord te schrijven of te projecteeren. Hetzelfde geldt voor ingewikkelde getallen; men beperke echter zooveel mogelijk het gebruik daarvan.

Men onthoude zich ervan minder belangrijke punten af te raffelen. Indien iets de moeite waard is gezegd te worden, spreke men het goed verstaanbaar uit; is het niet de moeite waard, dan late men het geheel weg.

2. Indeeling.

Een voordracht zal meestal bestaan uit een korte inleiding, een groote middelmoot en een slotbeschouwing.

De *inleiding* moet liefst niet langer dan 5 à 10 minuten duren en dient aan te geven:

- a. de stand van zaken waarbij men wil aanknoopen,
- b. een inwijding in de grondbegrippen en een definitie van de te gebruiken grootheden,
- c. het doel waar men naar toe wil.

De *middelmoot* zal dikwijls of een theorie vooropstellen, die dan later aan het experiment getoetst wordt, of ze zal het experiment vooropstellen en daaraan een theorie vastknoopen.

Steeds dienen echter theorie en experiment duidelijk van elkander gescheiden te worden. Bij meer algemeene voordrachten zal de middelmoot dikwijls hierin bestaan, dat men een toestand of een ontwikkeling schetst, die uit de inleiding voortvloeit. Ook dan late men steeds duidelijk uitkomen, wat bekend is en wat als nieuw gelanceerd wordt.

De *slotbeschouwing* geve een recapitulatie van het gebodene en zoo mogelijk een blik in de toekomst; ze worde met nadruk uitgesproken.

3. Niveau.

Bij algemeene voordrachten dient een spreker — zelfs voor leden der Ned. Chem. Ver. — zijn voordracht aan te vangen *op een voldoende laag niveau, bijv. op dat van 1e of 2e jaars studenten*. Binnen eenige minuten kan dan opgeklommen worden tot een veel hooger peil, maar steeds bedenke men, dat in den regel een groot deel van het gehoor in de *gespecialiseerde richting van den spreker niet thuis is*.

Bij die speciale voordrachten voor bijzondere vakgroepen (bijv. bij die symposia, waar men mag veronderstellen enkel met insiders te doen te hebben) kan veelal een hooger aanvangsniveau gekozen worden.

4. Omvang.

Men rekene er mede, dat het gehoor na circa 45 minuten (zeker na 60 min) vermoeid raakt. Goed luisteren en opnemen

¹⁾ Wel kan het — vooral voor beginnelingen — zeer nuttig zijn *thuis* de voordracht geheel op papier te zetten, omdat dan de evenwichtigheid in den opbouw beter te overzien is. Ter bepaling van den benodigden spreektijd is het voor hen misschien dienstig te weten, dat één bladzijde getypt schrift (eenheidsmaat A 4) ongeveer 6 min spreektijd in beslag neemt, indien het geschrevene zonder omhaal en bondig wordt verteld.

Beginnelingen kunnen zich helpen een zekeren natuurlijken en begrijpelijken schroom te overwinnen door het begin en het einde der voordracht uit het hoofd te leeren.

is vaak vermoeiender dan voordragen! Zal een voordracht dus langer duren, dan is een pauze dringend noodig. Men zorg er verder voor niet te veel stof in een bepaalden spreektijd te willen behandelen. *Zeër veel sprekers gaan mank aan het euvel, dat ze te veel willen geven.* Men rekene er van tevoren op zijn stof in ca. 80 % van den beschikbaren tijd te kunnen verwerken, want gedurende de voordracht hebben de meeste sprekers de neiging om uitvoeriger te worden.

5. Gebruik van het bord.

Het bord worde zoo opgesteld, dat het voor alle toehoorders goed zichtbaar is en niet glimt; de spreker zorg ervoor, dat zijn lichaam het vrije gezicht op het bord niet belemmert. *Het schrift moet tot achterin de zaal leesbaar zijn* (men overtuige zich daarvan van tevoren). Veeg het opgeschrevene niet direct weer uit en gebruik het bord systematisch, bijv. van links boven naar rechts onder; schrijf zoo mogelijk de belangrijke punten geleidelijk onder elkaar, zoodat ge aan het eind van Uw voordracht over een resumé beschikt. Maak gebruik van gekleurd krijt.

6. Projectie.

Projectie kan zeer sterk tot verlevendiging en tot beklijving van het gesprokene bijdragen, mits men over duidelijke plaatjes beschikt en het aantal plaatjes beperkt blijft. Een 10 à 15-tal per uur is in den regel ruim voldoende. Overmaat schaadt, omdat de toehoorder slechts een beperkt opnemingsvermogen bezit. Principieele figuren teekene men liever op het bord, want voor den toehoorder heeft het voordeelen zulk een figuur te zien ontstaan en langer voor oogen te hebben. Men vermijde herhaaldelijk afwisselen van licht en donker; met een goed projectie-apparaat kan men ook bij half licht projecteeren en met een paar lampen voor het bord kan men dan het geschrevene ook duidelijk zien.

Men vermijde zooveel mogelijk tabellen en geve inplaats daarvan *grafieken*. Grafieken zonder bijschriften bij de assen zijn uit den booze. De spreker overtuige zich van tevoren persoonlijk, dat voor alle bijschriften in de grafieken een *voldoende groot lettertype* is gekozen. Men plaatse de bijschriften direct bij de betrokken krommen en vermijde zooveel mogelijk een zgn. legenda, omdat het voor de toehoorders veel te tijdroovend is om eerst in de legenda de beteekenis van een kromme op te zoeken. In den regel mag de expositieduur der plaatjes niet minder dan 1 minuut bedragen.

Een veel voorkomende fout bij voordrachten is het snel achter elkaar vertoonen van vele (vaak onduidelijke) lantaarnplaatjes, elk met een veel te korten expositieduur.

Men zorg ervoor (bijv. door het aanbrengen van een merk-teeken in een der hoeken van de plaatjes), dat deze steeds onmiddellijk in den juiste stand op het scherm verschijnen. Vergissingen hierbij tijdens de voordracht werken zeer storend.

7. Demonstraties.

Demonstraties van experimenten, modellen, monsters etc. zijn in het algemeen zeer toe te juichen, mits ze goed duidelijk zijn. Een experiment, dat niet slaagt, heeft een negatieve uitwerking op het gehoor.

Men late geen monsters gedurende de voordracht onder het gehoor circuleeren. Deze zeer veel voorkomende fout leidt het gehoor sterk af, terwijl de ervaring leert, dat circulerende monsters bijna steeds in een verkeerde volgorde bij de toehoorders komen, waardoor het effect vaak grootendeels verloren gaat. Zoo mogelijk demonstreere men modellen tegen een egalen achterwand onder een goede belichting.

8. De zaal.

Zoo mogelijk bezoeke men van tevoren de zaal en overtuige zich ervan, dat het bord (zie sub 5) en de verlichting aan behoorlijke eischen voldoen. Men verlange een snelle bediening van de lichtsckakeling en van het projectie-apparaat, een goede ventilatie, een flinke tafelruimte voor demonstraties, de aanwezigheid van gekleurd krijt en een natten doek alsmede een behoorlijken lessenaar, die vooral niet te hoog is. Men vrage om een leeslamp op den lessenaar, doch stelle die zoo in, dat er geen verblindend licht op het gehoor schijnt.

Wanneer de zaal niet aan behoorlijke eischen voldoet, verzwijsge men dit niet tegenover het desbetreffende Bestuur. Dit komt Uw opvolger ten goede; *bij vele chemische kringen ontbreekt op dit gebied nog zeer veel.*

De Commissie voor Voordrachtstechniek,
R. HOUWINK, Voorzitter-Secretaris,
Nassaulaan 13, Wassenaar.
H. GERDING.
C. P. A. KAPPELMEIER.

Overdrukken van deze „Wenken voor sprekers” worden op aanvraag bij den Secretaris gaarne kosteloos (desgewenscht in verscheidene exemplaren) aan belangstellenden toegezonden.

Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz.**)

Aan het Histologisch laboratorium der Gemeente-Universiteit van Amsterdam, Sarphatistraat 108, kan voor direct een chemicus geplaatst worden. Zie verder de advertentie in No. 23.

* * *

Gevraagd: Scheikundig ingenieur of Dr. in de scheikunde, niet ouder dan 35 jaar. Zie verder de advertentie in No. 24.

* * *

De Burgemeester van 's-Gravenhage roept voor directe diensttreding sollicitanten op voor de betrekking van leider-instructeur van den Gasverkenningdienst. Zie verder de advertentie in No. 26.

* * *

Rubber-instituut T.N.O. vraagt een scheikundig ingenieur of Dr. resp. Drs. in de chemie voor het verrichten van research-werk ten behoeve van de Rubber-industrie. Zie verder de advertentie in No. 25.

* * *

Fabriek van voedings- en pharm. praeparaten vraagt voor onderzoekingswerk een jong organicus (bij voorkeur Dr. chem.) met ervaring op het terrein der biochemie en voedingsleer. Zie verder de advertentie in No. 26.

Gevraagde betrekkingen ¹⁾.

No. 470. Scheik. ing., diploma Delft 1927, met laboratorium- en fabriekspraktijk, 4 jaar in de petroleum-industrie, 1½ jaar in het gas- en 1½ jaar in het waterleidingbedrijf, 4 jaar in de olie-, vet- en margariner-industrie, zoekt verandering van betrekking.

No. 522. Scheik. ing., met 10-jarige bedrijfs- en laboratorium-ervaring (anal. chemie, verf en email, insecticiden, emulsies en suspensies) zoekt verbetering van betrekking. Goede talenkennis, bereisd.

No. 533. Scheik. ingenieur, diploma Delft, chef-chemicus, oud 35 jaar, met ervaring op het gebied van de kunstzijde-industrie, fabricage van vetalkoholen en vetzuren, petroleum-industrie, synthetische waschmiddelen en corrosie, beschikkend over organisatietalent en zijnde goede verkoopkracht, zoekt wegens tijdsomstandigheden verandering van betrekking.

No 557. Scheikundig ingenieur, 29 jaar, twee jaar gewerkt in chemische groot-industrie, uitstekende referenties, zoekt werkkring.

No. 567. Chem. drs. 29 jaar, kolloïd- en physicochemicus, bekend met Röntgenanalyse van kristallen, zoekt betrekking.

No. 671. Jong scheikundig ingenieur te Delft zoekt bijverdienste voor de avonduren.

No. 688. Dr. ing., organicus, met langjarige ervaring in de petroleumindustrie, goede talenkennis, zoekt voor vast of tijdelijk nieuwen werkkring in industrie of laboratorium, research-werk of adviesgeving.

No. 710. Scheikundig ingenieur, diploma Delft, leidende functie bekleedende in textielabriek, beschikkend over grondige laboratorium- en fabriekspraktijk, goede talenkennis, zoekt ter uitbreiding zijner ervaring verandering van functie.

No. 712. Dr. in de scheikunde, 35 jaar, ervaren analyticus, electrochemicus, met laboratorium- en fabriekspraktijk op organisch-synthetisch, electrochemisch en metallurgisch gebied, zoekt anderen werkkring.

No. 714. Scheikundig ingenieur met practischen aanleg zoekt bijverdienste in de avonduren (Delft en omgeving).

***) Men raadplege ook steeds de advertenties.

¹⁾ Plaatsing gratis voor leden.

Brieven te richten tot de Chem. Arbeidsbeurs, 's-Gravenhage, van Alkemadelaan 9 (met ingesloten porto voor doorzending). Men wordt verzocht dadelijk bericht te zenden, indien de plaatsing niet meer noodig is.

54 : 061.2(492)

Verslag van het Algemeen Bestuur omtrent de handelingen en bevindingen van de Nederlandsche Chemische Vereeniging in 1941.

Algemeen Bestuur. De samenstelling van het Algemeen Bestuur was in het verslagjaar als volgt:

Mr. Drs. J. Alingh Prins, *Voorzitter.*
 Prof. Dr.-H. J. C. Tendeloo, *Onder-Voorzitter.*
 Dr. T. van der Linden, *Secretaris.*
 Dr. G. J. van Meurs, *Penningmeester.*
 Dr. H. Ph. Baudet.
 Dr. Ir. R. Houwink.
 Mej. Dr. Ir. A. E. Korvezee.
 Dr. E. H. Vogelenzang.

Het Algemeen Bestuur vergaderde in het verslagjaar 7 maal, nl. op 15 Januari, 19 Maart, 28 Mei, 18 Juni, 17 September, 19 November en 13 December. De bestuursvergadering van 13 December werd als gebruikelijk te Amsterdam gehouden, alle andere vonden te 's-Gravenhage plaats. Op deze vergaderingen werden de voorbereidingen getroffen voor de algemeene vergaderingen, bovendien kwamen verscheidene onderwerpen van uiteenlopenden aard aan de orde. De meer belangrijke gebeurtenissen en besluiten zijn hier onder de desbetreffende hoofden vermeld.

Algemeene Vergaderingen.

De 88e algemeene vergadering werd op 24, 25 en 26 Juli te Wageningen gehouden. Zij was zeer druk bezocht en mocht als zeer geslaagd beschouwd worden. Een verslag van deze vergadering is opgenomen op blz. 506 e.v. van het Chemisch Weekblad van 1941. In hetzelfde nummer, op blz. 509 e.v. treft men het verslag aan van het huishoudelijke gedeelte dezer vergadering. Naar deze verslagen, waarbij een kort overzicht van de door Dr. P. Schoemaker na de huishoudelijke vergadering gehouden voordracht over „Metallografisch en mechanisch metaalonderzoek” is opgenomen, moge hier verder worden verwezen.

Evenals vorig jaar moest in verband met de brandstofschaarschte de 89e Algemeene Vergadering te Amsterdam vroeger dan gewoonlijk, namelijk reeds op 13 December worden gehouden. De opkomst der leden, zoowel op de algemeene vergadering als op die der Secties in den namiddag, was zeer bevredigend. Een verslag der huishoudelijke vergadering is opgenomen in het Chemisch Weekblad van 3 Januari 1942, blz. 8 e.v. Na de huishoudelijke vergadering hield Dr. C. P. A. Kappelmeier een voordracht over „De invloed van de chemie op de ontwikkeling van de lak- en verfindustrie”. Deze voordracht is afgedrukt in het Chemisch Weekblad van 7 Februari 1942, blz. 66 e.v.

Raad van Overleg.

De Raad van Overleg kwam dit jaar niet bijeen.

Leden.

De Vereeniging verloor in het afgelopen jaar door den dood de volgende leden: D. B. Centen, E. Seven Hzn., H. Hartogensis, chem. cand., Dipl. Ing. L. Adam, Jhr. Dr. H. W. J. van Beresteyn, Ir. A. van Rossen.

Door bedanken en om andere redenen verminderde het aantal leden met 113, waartegenover in het verslagjaar 48 (plus 85 reeds voorgehangen in 1940) nieuwe leden toetraden. Per 1 Januari 1942 waren voorgehangen 93 candidaat-leden. De ledenlijst telde na deze mutaties per 1 Januari 1942 14 eereleden, 2150 gewone en buitengewone leden (incl. de 93 candidaat-leden) en 59 donateurs, totaal 2221 namen, tegenover 2209 op 1 Januari 1941.

Chemisch Weekblad; Recueil; Chem. Jaarboekje; Statuten en Huishoudelijk Reglement.

Het *Chemisch Weekblad* met de *Rubriek voor Handel en Industrie* is over het geheel genomen regelmatig verschenen, zij het enkele malen als gevolg van minder vlotte postverbindingen of voorschriften van de overheid een dag te laat. Ook dit jaar werden geen bijzondere nummers van het Weekblad uitgegeven. Het *Recueil* verscheen eveneens regelmatig, doch meestal met eenige vertraging als gevolg van de moeilijker verbindingen. De omvang moest bovendien beperkt worden. Zooals begrijpelijk is moest de verzending van het *Recueil* naar Rusland, China, Japan en Amerika in den loop van het verslagjaar weer gestaakt worden.

Van het *Chemisch Jaarboekje* verscheen alleen een nieuwe druk van de adreslijst (DI I A, Personalia). Hierin werd als aanhangsel opgenomen de „Lijst van overheids- en particuliere laboratoria en andere gegevens”, die in deel IB achter de „Lijst van chemische fabrieken” staat afgedrukt en inmiddels zeer verouderd was. Het opnemen dezer lijst in deel I A scheidt de mogelijkheid tot geregelde herziening der gegevens.

De nieuwe druk van de „Statuten en Huishoudelijk Reglement”, bevattende tevens de „Reglementen der Commissies”, welke druk enkele malen werd uitgesteld, verscheen in de eerste helft van het verslagjaar.

Vertegenwoordiging. De Vereeniging werd in den loop van het jaar vertegenwoordigd:

a. Op 27 Maart bij de teraardebestelling van den heer Centen van D. B. Centen's Uitgeversmaatschappij N.V., op de begraafplaats te Baarn, door den Secretaris.

b. Op de receptie te Utrecht van de Ned. Natuurkundige Vereeniging ter gelegenheid van haar 20-jarig bestaan door Voorzitter en Secretaris.

c. Op 10 Mei bij het door de Ned. Natuurkundige Vereeniging in samenwerking met de Radiovereeniging georganiseerde Symposium over Piezoelectriciteit door den Onder-Voorzitter.

d. Op 20 Mei bij de huldiging van Prof. Dr. H. J. Backer ter gelegenheid van diens 25-jarig professoraat door Dr. A. J. C. de Waal.

e. Op 23 Mei bij de teraardebestelling van Prof. Dr. L. S. Ornstein op de Joodsche begraafplaats te Utrecht door den Secretaris.

Voorts werden aangewezen:

f. tot lid van de Studiecommissie (chemischphys. subcommissie) van de Afd. Gezondheidstechniek van het Kon. Inst. van Ingenieurs inzake de bestrijding van de hygiënische bezwaren van industrieel stof in en buiten werkplaatsen, Dr. W. P. Jorissen.

g. als vertegenwoordiger der Vereeniging in Normalisatiecommissie 55 (normalisatie van eischen en onderzoekingsmethoden voor dierlijke en plantaardige oliën en vetten), Dr. G. L. Voerman, voorzitter dier Commissie.

h. tot lid van den Raad van Bijstand van de Stichting Instituut voor Materiaalonderzoek Dr. G. L. Voerman.

Na afloop van hun mandaat werden opnieuw aangewezen met ingang van 1 Januari 1942:

i. de bestuursleden der Nijverheidsorganisatie T.N.O. Prof. Dr. Ir. C. J. van Nieuwenburg en Dr. J. P. Treub.

j. het lid van de Hoofdcommissie voor de Normalisatie in Nederland Dr. C. A. Lobry de Bruyn.

Symposia.

In tegenstelling met 1940, toen geen enkel symposium werd gehouden, kan dit verslagjaar op groote werkzaamheid op dit gebied wijzen. Vijf Symposia vonden plaats en wel:

1. Over Rectificatie en Destillatie door de Fysisch-chemische en Bedrijfschemische Secties.

2. Over Aneurine door de Sectie voor Biochemie (Ned. Vereeniging voor Biochemie).

3. Over Organische chemie door de Sectie voor organische chemie.

4. Over waterbinding door de Sectie voor Biochemie (Ned. Vereeniging voor Biochemie) en die voor Kolloïdchemie.

5. Over Fotografie, Fotochemie en Fotophysica, in samenwerking met de Ned. Natuurkundige Vereeniging georganiseerd door de Ned. Chem. Vereeniging.

Excursies.

Behalve de ter gelegenheid der zomervergadering te Wageningen gehouden excursies (zie hieromtrent het verslag dier vergadering in het Chem. Weekblad) vonden geen van de Vereeniging uitgaande excursies plaats.

Commissies.

De in samenwerking met de Vereeniging van leeraren in Natuur- en Scheikunde en de Ned. Natuurkundige Vereeniging samengestelde Commissie voor de eindexameneischen voor natuur- en scheikunde bij het M.O. heeft in het verslagjaar een rapport uitgebracht, dat afgedrukt is in Chem. Weekblad 38, 615 (1941).

De door het Algemeen Bestuur benoemde Commissie voor maatschappelijke belangen, welke als een opvolging en uitbreiding van de in het vorige jaarverslag vermelde z.g. Commissie-Tattje is te beschouwen (vide hieromtrent het Verslag der Huishoudelijke Vergadering van 25 Juli en het Verslag, tevens Notulen van de Huishoudelijke Vergadering van 13 December 1941, Chem. Weekblad 39, 8 (1942)) ving in de tweede helft van het verslagjaar hare werkzaamheden aan en diende een eerste rapport in over de titulatuur van den doctorandus, dat afgedrukt is in het Chem. Weekblad van 6 December 1941, blz. 690 e.v. Naar aanleiding van dit rapport besloot de Algemeene Vergadering den chem. doctorandus te adviseeren steeds het praedicaat „Drs.” vóór zijn naam te plaatsen en achter den naam de afkorting, „chem.”.

Tegen het einde van het verslagjaar besloot het Algemeen Bestuur tot instelling eener Commissie voor fysieke constanten met de opdracht de kwestie der uniforme bepaling en der centrale verzameling der gegevens te bestudeeren en voorstellen ter zake te doen. Deze Commissie, onder voorzitterschap van Prof. Dr. J. P. Wibaut met als verdere leden Dr. Ir. J. Smittenberg, secretaris, Dr. J. Th. G. Overbeek, Dr. J. M. Stevels en Dr. W. J. van Weerden, heeft in de eerste maanden van 1942 hare werkzaamheden aangevangen. Bij besluit van de Algemeene Vergadering van 25 Juli 1941 te Wageningen werden de Commissie voor Chemie en Luchtbescherming en de Commissie voor Octrooibelangen opgeheven.

Voor de werkzaamheden der overige commissies kan naar de hierachter volgende verslagen worden verwezen.

Secties en Afdelingen.

De oprichting der Sectie voor Fotografie, Fotochemie en Fotophysica (Vereeniging voor Fotografie, enz. tevens ook Sectie der Ned. Natuurkundige Vereeniging) werd in het verslagjaar door het voorloopige Bestuur der Sectie verder voorbereid.

In de eerste helft van 1942 zal, zoo mogelijk, de definitieve oprichting plaats vinden.

In het Gooi werd opgericht de Gooische Chemische Kring.

De Utrechtsche Chemische Kring bestond op 1 November 25 jaar. In verband met de tijdsomstandigheden vond geen feestelijke viering van dit heuglijke feit plaats.

Voor de werkzaamheden der secties en afdelingen (Chem. Kringen) kan worden verwezen naar de verslagen van de gehouden bijeenkomsten, die in het Chem. Weekblad zijn gepubliceerd. Vrijwel alle Chemische Kringen konden in het verslagjaar geregeld hunne vergaderingen doorgang doen vinden.

Secretariaat.

Op 12 Augustus van het verslagjaar werd het Bureau der Vereeniging in zijn geheel overgebracht naar het pand van Alkemadelaan 9, aangezien de Octrooiraad niet langer ruimte beschikbaar kon stellen. De lasten der Vereeniging zijn hierdoor niet onaanzienlijk gestegen, hiertegenover echter staat de grootere beschikbare ruimte, zoodat ook een vergaderkamer voor Commissievergaderingen kon worden ingericht.

Behalve de administratie en correspondentie van den secretaris en van den penningmeester werden in het verslagjaar wederom die van de Commissie T. en C. en die van de Centrale Commissie voor het analystexamen door het secretariaat gevoerd. Vooral de laatstgenoemde stelt door de van jaar tot jaar sterk stijgende belangstelling voor de analyststudie steeds grootere eischen.

Voorts werd door enkele Secties en Commissies de bemiddeling van het secretariaat ingeroepen voor het vermenigvuldigen en rondzenden van concepten (bijv. conceptreglementen aan de leden der Secties).

Aantal ingekomen stukken, excl. commissie T en C.	
en Centrale Commissie	3540 (3287)
Aantal uitgegane stukken idem	5056 (4810)
Ingekomen stukken v. d. Commissie	
T. en C.	393 (395)

Uitgeane stukken idem	762 (680)
Ingekomen stukken v. d. Centrale Commissie	3370 (2341)
Uitgeane stukken idem	4677 (4218)
Totaal ingekomen stukken	7303 (6023)
Totaal uitgeane stukken	10495 (9708)

De getallen tusschen haakjes geven de aantallen in het vorige verslagjaar weer.

Verdere bijzondere vermeldenswaardigheden.

Door de opheffing van het Kon. Instituut van Ingenieurs kwam het geassocieerde lidmaatschap voor leden der Vereeniging te vervallen. Aan de bedoelde leden is inschrijving als gewoon lid voorgesteld. De meerderheid ging hiermede accoord. Aan het einde van het verslagjaar kwam tevens een einde aan den jarenlangen band met de Vereeniging van de Ned. Chemische Industrie, die naar buiten zijn uitdrukking vond in het feit, dat het Chemisch Weekblad officieel het orgaan van beide vereenigingen was. Tegen het einde van het jaar ging de Ver. van de Ned. Chem. Industrie op in de nieuwe Bedrijfsgroep Chemie en hoewel de Vereeniging als zoodanig formeel nog bleef bestaan, staakte zij al hare werkzaamheden. Ruim 20 jaar, namelijk van de oprichting der Vereeniging van de Ned. Chemische Industrie af, heeft de band tusschen beide vereenigingen bestaan en bijgedragen tot samenwerking, waar en wanneer hiertoe aanleiding bestond. Zoodra de nieuwe organisatie, de Bedrijfsgroep Chemie, tot ontplooiing en stabiliteit is gekomen, zal nagegaan moeten worden in hoeverre met dit lichaam gelijksoortige banden als met de oude vereeniging zullen kunnen worden aangeknoopt.

Door de Werkgemeenschap van wetenschappelijke organisaties in Nederland werd een enquête ingesteld naar de onderwerpen van medisch en natuurwetenschappelijk onderzoek der laatste jaren en op heden onderhanden. De Ned. Chem. Vereeniging nam het verzamelen en bewerken der gegevens, voor zoover het de chemie betrof, op zich. Van een groot aantal laboratoria werden antwoorden ontvangen. Omstreeks het einde van het jaar werd met de bewerking hiervan een aanvang gemaakt.

De examens voor candidaat technisch-chemicus en technisch chemicus van het P. B. N. A. te Arnhem werden in het verslagjaar voor de eerste maal afgelegd ten overstaan van een commissie van gedelegeerden, waarin ook een gedelegeerde der Ned. Chem. Vereeniging zitting genomen had. In verband met het groote belang van dit centrale technische opleidingsinstituut voor Nederland meende het Algemeen Bestuur het juist aan een verzoek hiertoe gevolg te geven. De gedelegeerde der Vereeniging was Prof. Dr. H. J. C. Tendeloo.

De balans per 31 December 1941 en de rekening en verantwoording over 1941 zijn weder opgemaakt door het Eerste Nederlandsche Accountantskantoor van 1883, Moret en Starke. Hieronder volgt een toelichting op deze stukken.

Balans.

Recueilfonds. Het hieronder opgenomen bedrag is in overeenstemming met de administratie van het fonds. Het stelt het bedrag voor, dat in 1941 ten bate van de exploitatie van het Recueil is gekomen,

maar op 31 December nog in zijn geheel door het fonds verschuldigd was.

Vooruitbetaalde en nog te vorderen posten. Op de nog te vorderen contributies en abonnementsgelden Recueil van Indische en buitenlandsche leden zijn, evenals vorig jaar, belangrijke afschrijvingen gedaan.

Reserve voor bijzondere uitgaven en publicaties. Het op de balans van het vorig jaar voorkomende bedrag is verminderd met de kosten der uitgave van statuten en reglementen.

Rekening en verantwoording.

Onkosten secretariaat en redactie bureau. Deze overschreden de begrooting met ruim f 1300.— door de hogere huur en exploitatiekosten van het in den loop van 1941 betrokken kantoorpand en door de verplichte ziekenfondsbijdragen en vereveningsheffing.

Kosten algemeene vergaderingen. Commissies. Secties en afdelingen.

Deze posten waren door allerlei omstandigheden hooger, dan daarvoor op de begrooting was geraamd.

Diverse lasten. De overschrijding van dezen post is toe te schrijven aan de voor de tijdschriften te betalen omzetbelasting, die niet in hun exploitatierekeningen is opgenomen, en aan de verhuizingskosten van het bureau, inclusief de inrichting van het nieuwe pand.

Contributies. Ook dit jaar is de opbrengst der contributies ver beneden de raming gebleven, in hoofdzaak tengevolge van het achterblijven der contributies van Indische en buitenlandsche leden. Een verminderde contributie van f 10.— betaalden 103 (vorig jaar 78) leden, een contributie van f 5.— 157 (vorig jaar 116) leden. De huisgenootencontributie ad f 5.— werd door 16 (vorig jaar 13) leden betaald, de contributie van het geassocieerde lidmaatschap door 13 (vorig jaar 13) leden.

Donaties en tijdelijke bijdragen. Ofschoon enkele nieuwe donateurs zijn toegetreden, is deze post belangrijk lager dan vorig jaar, door het wegvallen der donatie van de B.P.M.

Batig saldo analystexamen. De stijgende belangstelling, waarin dit examen zich mag verheugen, spiegelt zich af in een steeds toenemend batig saldo, ofschoon in de uitgaven voor 1941 een belangrijk bedrag aan omzetbelasting is begrepen.

Vergoeding onkosten analystexamen. In overeenstemming met de begrooting is het bedrag van deze vergoeding voor het werk, dat het secretariaat ten behoeve van het analystexamen verricht, op f 1250.— gebracht.

Exploitatierkening Chemisch Weekblad. Idem Recueil.

Als bijzondere posten kwamen dit jaar op deze rekeningen voor de bijdragen voor het Grafische Fonds en belangrijke papierprijsverhoogen. Desniettemin zijn de nadeelige saldi van beide rekeningen lager dan geraamd was, hetgeen niet wegneemt, dat de totale rekening en verantwoording der Vereeniging tengevolge van alle hierboven genoemde omstandigheden met een nadeelig saldo sluit.

Het Algemeen Bestuur,

J. ALINGH PRINS, Voorzitter.

T. VAN DER LINDEN, Secretaris.

G. J. VAN MEURS, Penningmeester.

Verslag van den Chemischen Raad van Nederland over 1941.

Gedurende 1941 hebben de werkzaamheden van den Raad stil gelegen in verband met den oorlog. Slechts zijn door het Secretariaat enkele rapporten van de Union internationale de Chimie aan bibliotheken doorgezonden.

De Secretaris,
C. J. VAN NIEUWENBURG.

Verslag over 1941 van de Redactiecommissie van het Chemisch Weekblad.

De Redactiecommissie was in 1941 als volgt samengesteld: Dr. C. A. Lobry de Bruyn, voorzitter, Dr. C. Groeneveld, Prof. Dr. J. A. A. Ketelaar, M. D. Rozenbroek, Prof. Dr. J. P. Wibaut en Dr. T. van der Linden, secretaris, tevens verantwoordelijk redacteur.

De redactiecommissie vergaderde in het verslagjaar driemaal en wel op de Zaterdag 18 Januari, 26 April en 20 September.

Dank zij de medewerking van den uitgever en niet te vergeten de drukkerij in den Helder kon het Chemisch Weekblad ook dit jaar weer vrijwel steeds op de daartoe bestemde dagen verzonden worden. De totale omvang van het blad bedroeg 748 blz. druks en 23 blz. index, exclusief de rubriek voor Handel en Industrie. Het bevatte 119 artikelen, die als volgt onderverdeeld kunnen worden ¹⁾:

Op technisch-wetenschappelijk gebied	28	(16)
„ analytisch gebied	18	(18)
„ biochemisch „	7	(8)
„ theoretisch „	16	(12)
„ historisch „	6	(4)
Van persoonlijken aard (jubilea, in memoriam e.a.)	7	(10)
Verslagen	17	(14)
Verzamelreferaten over bepaalde onderwerpen	—	(11)
Korte- of laboratorium-mededeelingen	9	(14)
Polemieken	4	(2)
Diversen (onderwijs, instituten, enz.)	7	(5)
	119	(114)

Hiernaast bevatte het blad de gebruikelijke rubrieken, zooals de secretariaatsmededeelingen, boekaan kondigingen, chemische kringen, personalia, vraag en aanbod en economische berichten. De in het vorige jaar als aparte rubriek weer ingevoerde „Publicaties van samenvattend karakter“, bewerkt door Dr. C. Groeneveld, verschenen als gevolg der tijdsomstandigheden slechts enkele malen.

Ofschoon de inhoud weer zeer gevarieerd was, valt het op, dat de verzamelreferaten ditmaal geheel ontbreken. Hiertegenover staat, dat de verhandelingen op technisch wetenschappelijk gebied zijn toegenomen. Overigens traden geen wijzigingen van betekenis op vergeleken met het vorige jaar.

De commissie betreurt echter het ontbreken van verzamelreferaten ten eerste en wil hierbij nog eens een beroep doen op degenen, die in de gelegenheid zijn het inzenden van dergelijke overzichten te bevorderen. De Redactie zal ook gaarne suggesties

¹⁾ De cijfers tusschen haakjes betreffen de verhandelingen in het Chem. Weekblad 1940.

BALANS PER 31 DECEMBER 1941.

Bezittingen.

Schulden.

Kas	f 24.02	Kapitaal	f 56.490.79
Postrekening Nederl. Chemische Vereeniging	660.38	Reserve Chemiehuis	10.000.—
Postrekening Analysexamen	2.652.38	Reserve voor bijzondere uitgaven en publicaties	1.617.58
Amsterdamsche Bank, 's-Gravenhage	182.94	Crisisfonds	9.049.77
Rijkspostspaarbank	181.34	D. B. Centen's Uitgevers Mij., Amsterdam	6.880.24
Nutspaarbank, 's-Gravenhage	1.194.29	Vooruitontvangen en nog te betalen kosten	3.002.59
Gelden, onder beheer der Financieele Commissie	8.093.64		
Effecten, onder beheer der Financieele Commissie	71.280.—		
Kantoormeubilair	1.—		
Archiefjaargangen Recueil	1.—		
Recueilfonds	1.808.93		
Vooruitbetaalde en nog te vorderen posten	961.05		
Nagezien en accoord bevonden, 's-Gravenhage, 13 Mei 1942.			
Eerste Nederl. Accountants-Kantoor van 1883 MORET & STARKE.	f 87.040.97		f 87.040.97

REKENING EN VERANTWOORDING OVER 1941.

Lasten.	Baten.		
	Begrooting 1941	Rekening 1941	Begrooting 1941
Toelage Secretaris	f 2.400.—	f 2.400.—	f 28.000.—
" Penningmeester	300.—	300.—	500.—
" Red. Chem. Weekblad	1.200.—	1.200.—	4.000.—
" " Recueil	600.—	600.—	1.250.—
Salaris Adm. Secretariaat	1.600.—	1.600.—	1.250.—
" " Redactiebureau	1.600.—	1.600.—	50.—
Administratieve hulp	1.300.—	1.300.—	2.000.—
Pensioen	1.000.—	1.000.—	100.—
Pensioenpremie	250.—	398.09	100.—
Onkosten Secretariaat en Red. bureau	2.500.—	3.817.—	—
Reis- en verblijfkosten Algemeen Bestuur	350.—	262.30	
Kosten algemeene vergaderingen	500.—	1.269.12	
Commissies	200.—	515.52	
Secities en Afdelingen	150.—	241.92	
Lidmaatschappen	500.—	413.—	
Conferentie Voedingsmiddelscheikunde	50.—	—	
Bijdrage Crisisfonds	1.000.—	1.000.—	
Uitgaven Chemisch Jaarboekje	1.000.—	955.04	
Nadeelig saldo expl. Chemisch Weekblad	14.750.—	12.540.98	
Nadeelig saldo expl. Recueil	5.000.—	3.217.34	
Diverse lasten	1.000.—	1.573.80	
	f 37.250.—	f 36.204.11	f 37.250.—
			f 36.204.11
			Contributies
			Bijdrage Ver. v. d. Ned. Chemische Industrie
			Donaties en tijdelijke bijdragen
			Batig saldo Analystexamen
			Vergoeding onkosten Analystexamen
			Rente kasgelden
			" beleggingen
			Inkomsten Chemisch Jaarboekje
			Diverse baten
			Nadeelig saldo naar kapitaal

Nagezien en accoord bevonden.

's-Gravenhage, 13 Mei 1942.

Eerste Nederl. Accountants-Kantoor van 1883.

MORET & STARKE.

omtrent onderwerpen voor verzamelerferaten ontvangen en trachten geschikte samenstellers hiervoor te vinden.

Het Chemisch Weekblad werd door het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Cultuurbescherming erkend als te behooren tot de technisch-wetenschappelijke tijdschriften.

De Secretaris,

T. VAN DER LINDEN.

Verslag van de Redactie-commissie van het Recueil over 1941.

Op 1 Januari van het verslagjaar werden de plaatsen van Prof. Dr. Ir. J. Böeseken en Dr. P. A. Meerburg (†) in de Redactiecommissie ingenomen door Prof. Dr. H. J. Backer en Prof. Dr. Ir. J. Coops. Ook het Bureau onderging eenige wijziging en had in 1941 de volgende samenstelling: Verkade (voorzitter), Aten, Scheffer, Schoorl, Waterman, Wibaut en van der Linden (secretaris).

De gang van zaken bij het Recueil had aanvankelijk een ongestoord, normaal verloop. Afleveringen van normalen omvang verschenen regelmatig en weinig over tijd. In Juni echter werd op last van het Rijksbureau voor de Grafische Industrie, sectie van het Rijksbureau voor verwerkende industrieën, voor het Recueil een omvang van 960 blz. vastgesteld. Dit komt neer op een beperking van een normalen omvang met tenminste 200 blz. en veroorzaakte tegen het einde van het jaar dunne afleveringen en een ophooping van copie, die op plaatsing wachtte. Ten behoeve van den index werd nog een uitbreiding van 24 blz. verkregen, zoodat de omvang in 1941 984 blz. heeft bedragen. De jaargang bevatte 94 artikelen, waarvan 40 in de rubriek Organische Chemie, 46 in de rubriek Anorganische en Physische Chemie, en 8 in de rubriek Analytische Chemie.

Door het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Cultuurbescherming werd het Recueil erkend als wetenschappelijk tijdschrift.

De Voorzitter,

P. E. VERKADE.

De Secretaris,

T. VAN DER LINDEN.

Verslag van de Redactie-Commissie voor het Chemisch Jaarboekje over 1941.

In de vacature, ontstaan door het overlijden van Dr. P. A. Meerburg werd op de zomervergadering 1941 Dr. G. L. Voerman, den Haag, tot lid der Redactie-Commissie aangewezen.

In Mei van het verslagjaar verscheen een nieuwe druk van deel I A, Personalialia, waaraan ditmaal als aanhangsel de herziene lijst van overheids- en particuliere laboratoria uit deel I B was toegevoegd. Van geen der andere deeltjes van het jaarboekje verscheen een nieuwe druk.

De Secretaris,

J. D. JANSEN.

Verslag van de Bibliotheekcommissie over 1941.

Op 1 Januari 1941 traden de volgende commissieleden af: Dr. J. van Alphen (Leiden), Dr. H. W. de Boer (Haren, G.), Dr. I. Lifschitz (Groningen), en mevrouw Dr. A. J. P. Wibaut—van Gastel (Amsterdam).

Op de Algemeene Wintervergadering van 1940 werden in hun plaats gekozen: Ir. C. E. Klamer (Haren, G.), mejuffrouw dra. A. Leijds (Leiden) en Dr. A. J. van Pelt (Naarden).

In 1941 werd door de leden der Commissie weinig werk verricht voor de Boeken- en Tijdschriftenlijsten. In hoofdzaak bestond dit werk in het verzamelen van een aantal gegevens ter aanvulling dier lijsten, terwijl de secretaris de bij hem inkomende opgaven in kaartstelsels noteerde.

In den loop van het jaar verschenen eenige exemplaren van den „Inventaris van natuurwetenschappelijke, medische en technische periodieken”, samengesteld door het Nederl. Instituut voor Documentatie en Registratuur, een lijvig werk, waarin de titels en vindplaatsen van meer dan 17000 tijdschriften zijn verwerkt. Door deze uitgave wordt echter de Tijdschriftenlijst van het Chemisch Jaarboekje nog niet overbodig, daar in deze lijst meer bijzonderheden zijn vermeld over de in bepaalde boekerijen aanwezige jaargangen met hun jaartallen: In hoeverre de Tijdschriftenlijst van het Chemisch Jaarboekje bij de samenstelling van bovengenoemden „Inventaris” is gebruikt, is ons niet bekend. De opgaven in beide publicaties kloppen niet overal met elkaar.

De commissie blijft gaarne aanvullingen en verbeteringen van de Boekenlijst en de Tijdschriftenlijst verzamelen.

De Voorzitter,

W. P. JORISSEN.

De Secretaris,

A. SLINGERVOET RAMONDT.

Verslag der Commissie voor de Conferentie over Voedingsmiddelscheikunde over 1941.

In het verslagjaar werd geen conferentie gehouden. De commissie kwam in 1941 niet bijeen.

Aan de beurt van aftreden was op 31 December 1940 de secretaris, Ir. J. Straub. In zijn plaats werd voor de Ned. Chem. Ver. tot lid gekozen Dr. M. van Eekelen, die bereid was het secretariaat op zich te nemen. De overdracht van het secretariaat is om praktische redenen in onderling overleg uitgesteld totdat de zaken der conferentie 1940 geheel zouden zijn afgewikkeld. Dit was eind 1941 nog niet het geval. (Inmiddels is in 1942 het secretariaat overgegaan.)

In het verslagjaar is door de Ned. Mij. ter bev. der Pharm. de heer M. Wagenaar aangewezen om op 1 Jan. '42 lid der commissie te worden, in de plaats van Prof. Dr. D. van Os, die tegen dien datum moest aftreden.

De Voorzitter,

B. C. P. JANSEN.

De Secretaris,

M. VAN EEKELLEN.

*Verslag van de Commissie tot herziening van het
Tarief voor Chemischen Arbeid over 1941.*

Aan het einde van het verslagjaar was volgens rooster aan de beurt van aftreden Dr. W. van Rijn, die niet voor een herbenoeming in aanmerking wenschte te komen. In zijn plaats werd benoemd de heer J. H. van der Meulen.

De commissie vergaderde in het verslagjaar één maal. Op deze vergadering werden besprekingen gevoerd over een uniforme doorvoering van het tarief en de mogelijkheden voor tariefwijziging.

Via het secretariaat van de Ned. Chem. Vereeniging werden aan een controlestation inlichtingen verstrekt over het voor een periodiek wateronderzoek in rekening te brengen bedrag.

De Voorzitter,

D. MQL.

De Secretaris,

L. H. LOUWE KOOIJMANS.

Verslag van de Onderwijscommissie over 1941.

In 1941 werden geen vergaderingen gehouden. De verzending van de publicaties der commissie en het verstrekken van inlichtingen had op de gewone wijze door het bureau plaats.

De Voorzitter,

J. P. WIBAUT.

De Secretaris,

H. R. BRUINS.

*Verslag van de Regelingscommissie voor
Vacantiecursussen over 1941.*

Ook dit jaar bleek het niet mogelijk cursussen te organiseeren, daar zich hiervoor slechts enkele deelnemers aanmeldden. In de samenstelling kwam een wijziging doordat Prof. Dr. W. C. de Graaff aftrad, in wiens plaats door de Algemeene Vergadering van de Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie werd gekozen Prof. Dr. D. van Os te Groningen.

De samenstelling der commissie is thans:

Prof. Dr. J. A. A. Ketelaar, Amsterdam,	Afr. 1 Jan.
secretaris, waarn. voorzitter	1943
Prof. Dr. P. Karsten, Delft	1944
Drs. C. P. A. van Eck, Roosendaal	1945
Prof. Dr. D. van Os, Groningen	1946

De Secretaris,

J. A. A. KETELAAR.

*Verslag van de Centrale Commissie voor het
Analystexamen over 1941.*

De Centrale Commissie voor het analystexamen bestond in 1941 uit de volgende leden:

Prof. Dr. H. J. C. Tendeloo (Voorzitter), Ir. W. L. C. van Zwet, Dr. J. van der Lee (Secretaris), Dr. H. L. Bredée, Prof. Dr. W. C. de Graaff, Dr. D. Mol, drs. W. H. Nagel, Dr. T. van der Linden (aangewezen door het Alg. Bestuur).

De eerstgenoemde drie leden vormden het Bureau van de Commissie, dat zich met de *algemeene leiding* van de examens belastte. Ook in dit verslagjaar werd

de geheele administratie van het examen op het Bureau der Nederl. Chem. Vereeniging onder de directe leiding van Dr. T. van der Linden uitgevoerd.

Het Bureau der Commissie vergaderde in 1941 driemaal. Vóór het afnemen van het mondelinge en praktische deel van het algemeen analystexamen 1e gedeelte vond een vergadering plaats met de desbetreffende Voorzitters, teneinde den geheelen gang van het examen nader te bespreken.

Na afloop van alle examens werd in het najaar de gebruikelijke vergadering van de volledige Commissie met de Voorzitters van de examencommissies, gehouden. In deze vergadering werd het overlijden van Jhr. Dr. H. W. J. van Beresteyn, Voorzitter van de commissie voor het analystexamen II A te Nijmegen, herdacht. In aansluiting op deze bijeenkomst vond tevens een afzonderlijke vergadering van de Centrale Commissie plaats.

Alle onderdeelen van het examen werden in 1941 éénmaal afgenomen, terwijl bovendien herexamens werden gehouden voor het onderdeel manipulaties van het algemeen analystexamen 1e gedeelte en de examens I C en II C.

Examencommissies voor het *algemeen analystexamen 1e gedeelte* hadden zitting te Alkmaar, Amsterdam, Delft, Groningen, Nijmegen, Utrecht en Wageningen (in Amsterdam werd door drie en in Utrecht door twee commissies tegelijkertijd voor het mondelinge en praktische gedeelte geëxamineerd), voor het *1e gedeelte diploma C* in Utrecht, voor het *2e gedeelte diploma A* in Alkmaar, Amsterdam, 's-Hertogenbosch, Nijmegen, Rotterdam en Zutphen, voor het *2e gedeelte diploma B* in Delft (twee commissies) en voor het *2e gedeelte diploma C* in Leiden en Utrecht.

Ook thans werd voor het afnemen van de vaak zeer omvangrijke examens de medewerking van een groot aantal leden der Vereeniging ondervonden. Vooral aan de directeuren van laboratoria, die voor het afnemen van de examens lokaliteiten beschikbaar stelden, zij in het bijzonder dank gebracht.

Het aantal kandidaten vertoonde in 1941 het volgende beeld (de cijfers tusschen haakjes geven de overeenkomstige aantallen van 1940).

Algemeen analystexamen 1e gedeelte	791 (566)
Analystexamen I C	141 (101)
" II A	112 (69)
" II B	14 (7)
" II C	109 (88)

Ook in dit algemeene verslag dient gewaarschuwd te worden tegen de sterk stijgende animo voor de studie van analyst, blijkende uit het aantal kandidaten, dat zich voor het eerste gedeelte van het analystexamen van jaar tot jaar aanmeldt, nl. 506 in 1939, 566 in 1940 en 791 in 1941, een stijging dus binnen twee jaar met ruim 50 %. De geslaagden voor het eerste gedeelte moeten alle, willen zij zich voor het 2e gedeelte kunnen bekwamen, een plaats op een daartoe geschikt laboratorium verkrijgen, hetzij als betaalde kracht, hetzij als volontair. Gezien het aantal der in Nederland bestaande, hiertoe geschikt te achten laboratoria, zullen vele bezitters van het getuigschrift 1e gedeelte de grootste moeilijkheden bij het verkrijgen van een plaats ontmoeten met als gevolg stagnatie van hun opleiding. Dat overigens het jaarlijks openkomende aantal behoorlijk gesala-

rierte analistenbetrekkingen niet in verhouding staat tot het aantal van degenen die jaarlijks met de studie beginnen, behoeft geen betoog. Een ieder, die overweegt de studie voor analyst aan te vangen, wordt aangeraden zich van het bovenstaande goed rekenschap te geven.

Aan het einde van 1941 trad het commissielid de heer Nagel volgens rooster af.

Voor alle verdere bijzonderheden over de werkzaamheden van de Centrale Commissie voor het Analysetexamen over 1941 moge verwezen worden naar de verslagen en mededeelingen welke in het Chemisch Weekblad zijn verschenen.

De Secretaris,
J. VAN DER LEE.

Verslag van de Financieele Commissie over 1941.

De Financieele Commissie van de Nederlandsche Chemische Vereeniging bestond gedurende 1941 uit de heeren Mr. Drs. J. Alingh Prins, aangewezen door het Algemeen Bestuur, Jhr. Ir. R. J. Boddaert en Ir. D. A. Tholen, de laatste als beheerend lid.

Op 27 Mei werd het restant van het legaat Fellingina onder het beheer der Commissie gesteld.

De effecten werden bewaard in een tweetal safe-looketten van de Rotterdamsche Bankvereeniging, kantoor Bezuidenhout te 's-Gravenhage; tot het eene loket — de mantels bevattende — hebben slechts twee leden der Commissie gezamenlijk toegang.

Door de nieuwe regeling, waarbij de leden voor vier jaar worden gekozen, trad aan het einde van 1941 geen der leden af.

Aldus vastgesteld in de vergadering der Financieele Commissie, gehouden te 's-Gravenhage, den 24sten Maart 1942, waarin tevens de administratie en de waarden zijn gecontroleerd.

De beheerder,
D. A. THOLEN.

Verslag van de Historische Commissie over 1941.

In 1941 hebben nieuwe aankopen voor de Historische Bibliotheek niet plaats gevonden. De Commissie ontvangt geregeld een aantal Catalogi van verschillende antiquariaten, zoodat zij op de hoogte blijft van hetgeen ter markt komt.

De Secretaresse,
W. A. T. COHEN—DE MEESTER.

Verslag van de Commissie voor Analysevoorschriften over 1941.

De samenstelling der commissie onderging in dit jaar geen verandering, doordat Dr. Voerman, die aan de beurt van aftreden, doch als voorzitter herkiesbaar was, werd herkozen.

De ontwerp-voorschriften voor het chemische onderzoek van gietijzer en staal zijn dit jaar gereedgekomen en inmiddels door het Centraal Normalisatiebureau gepubliceerd.

Op verzoek van het Centraal Normalisatiebureau

heeft onze commissie ontwerp-voorschriften opgesteld voor de bepaling van antimoon en tin in loodmetaal en laag gelegeerd lood.

De Secretaris,
C. J. SNIJDERS.

Verslag der Commissie T. en C. over 1941.

In het Bureau der Commissie werden in den loop van het verslagjaar geen wijzigingen gebracht. De werkzaamheden waren in het verslagjaar niet veelomvattend. Het aantal bij de arbeidsbeurs ingeschrevenen, dat in de tweede helft van 1940 sterk opgelopen was, sloeg weer een dalende richting in. De opmerking in het vorige jaarverslag, dat er ken-teekenen waren, dat er weer meer vraag naar academisch gevormde krachten tot uiting kwam, vond dit jaar een nadere bevestiging. In verband hiermede was ook de vraag naar bemiddeling ter verkrijging van een plaats als volontair gering, terwijl slechts één werkloos chemicus gedurende eenige maanden in werkverschaffing werkzaam was. Gezien de omstandigheden, waaronder wij leven, kan derhalve de huidige stand der arbeidsmarkt voor de academisch gevormde chemici niet ongunstig genoemd worden.

Hieronder volgt een kort overzicht van de door de Commissie verrichte werkzaamheden.

A. De plaatsing van werkloze chemici als volontair.

Het aantal verzoeken om bemiddeling van de zijde der chemici bedroeg dit jaar 3. Van deze werden 2 geplaatst, de derde vond een gesalarieerde betrekking vóór de plaatsing.

In totaal waren dit jaar onder de auspiciën der Commissie 12 personen werkzaam. Op 31 December 1941 werkten als zoodanig nog 2 personen. Aan allen werden toelagen uitgekeerd, hetzij in den vorm van tegemoetkoming in levensonderhoud, hetzij als reiskosten of ook beide.

In totaal bedroeg het uitgekeerde bedrag f 2150.91. Hiervan kwam ten laste der Stichting tot Verruiming van Werkgelegenheid voor Academisch Gevormden (W.A.G.), met welke instelling de samenwerking ongewijzigd in stand bleef f 554.83. Ten laste van het Crisisfonds kwam dus f 1596.08.

Uit een en ander blijkt wel, dat het boven opgemerkte omtrent de vraag naar volontairsplaatsen, hier een nadere bevestiging vindt.

B. De plaatsing van chemici in betaalde betrekkingen door de Chemische Arbeidsbeurs.

Het aantal ingeschrevenen bij de Chemische Arbeidsbeurs bedroeg op 31 December 1940 196 personen, van wie 137 met academische opleiding. Op 31 December 1941 was het aantal ingeschrevenen gedaald tot 117, van wie 77 met academische opleiding. Deze sterke daling was niet alleen een gevolg van het feit, dat vele op wachtgeld gezette werkkrachten wederom in het bedrijf werden opgenomen, anderen een nieuwen werkkring vonden, maar ook van het ter aanvulling rondzenden van de inschrijvingskaarten in den loop van 1941. Hierbij worden steeds verschillende kaarten niet terug ontvangen, terwijl bovendien verzoeken tot afvoeren, die reeds eerder hadden kun-

nen worden gedaan, als gevolg van het toezenden der kaart, ingediend worden.

In totaal werden 128 personen van de lijst afgevoerd, 17 aanvragen om werkrachten werden ontvangen en afgehandeld. 362 brieven, waarin werkzoekenden op in dag- en weekbladen voorkomende advertenties opmerkzaam werden gemaakt, werden verzonden.

C. Plaatsing van oudere werkloze chemici in werkverschaffing.

In den loop van het verslagjaar werd één werkloos chemicus in werkverschaffing tewerkgesteld. Na eenige maanden vond hij een normale betrekking. De uitgaven, onder dit hoofd gedaan, bedroegen f 219.45. Hiervan kwam ten laste van het Crisisfonds f 27.43.

De diverse uitgaven der Commissie bestonden dit jaar slechts uit porti ten bedrage van f 36.32½. Deze kosten omvatten alle werkzaamheden der Commissie (tewerkstelling als volontair, arbeidsbeurs, tewerkstelling in werkverschaffing). De totale uitgaven uit het Crisisfonds hebben over 1941 dus bedragen f 1659.83½.

Uit het Bijzondere Crisisfonds voor gevallen, waarin reglementair noch het geld van het Crisisfonds noch het geld van de Stichting W.A.G. mag worden aangesproken, werd ook dit jaar geen steun uitgekeerd.

HET BUREAU DER COMMISSIE.

BOEKAANKONDIGINGEN.

631.4(022)

Prof. Dr. O. Tornau-Göttingen, Der Boden, 1. Teil der landwirtschaftlichen Lehrbuch-Reihe, herausgegeben von Prof. Dr. Marquis-Cottbus. Sechste neubearbeitete Auflage. Reichsnährstand Verlags-Ges. m.b.H., Berlin N4, 1941, 278 pp., 119 Abb., 16 × 23 cm, RM. 3.—

In een kleine driehonderd bladzijden behandelt dit boekje op eenvoudige, maar duidelijke en goed gefundeerde wijze het geheele gebied van de bodemkunde (inclusief geologische herkomst, bodemkaarteering e.d.), bodembewerking, klimaat, bemesting en uitwerking daarvan op de gewassen en proefveld-opzet. Literatuuropgaven worden niet gedaan, men krijgt de stof kant en klaar voorgezet om die zonder meer in zich op te nemen. De figuren zijn, door het gebruikte papier, soms wat onduidelijk; twee gekleurde kaarten (een van de grondsoorten in Duitsland bij zijn tegenwoordigen omvang, een van de hoeveelheid neerslag) verhoogden de bruikbaarheid van dit goedkope en handige boekje voor degenen, die zich over dit deel der landbouwkunde, meer in het bijzonder die van Duitsland, willen oriënteren.

O. de Vries.

* * *

541.1(022)

Dr. Hermann Ulich, Ord. Professor für physikalische Chemie und Leiter des Instituts für physikalische Chemie und Elektrochemie der Technischen Hochschule Karlsruhe: Kurzes Lehrbuch der physikalischen Chemie, 3. neu bearbeitete Auflage. Th. Steinkopff, Dresden und Leipzig, 1941, 336 pp., 84 fig., 23 × 16 cm, geb. RM. 9.—

Dit is een zeer aantrekkelijk leerboek. Zoals mede bekend uit zijn „Chemische Thermodynamik“ verstaat de schr. de kunst van didactische verwerking uitmuntend. Voor den student hinderlijk is echter het gebruik van ver-

schillende symbolen in dit en het genoemde werk voor reactiearbeid en reactiewarmte bij constanten druk. Opvallend is de uitstekende invoering van het entropiebegrip reeds op p. 2, en de uiteenzetting over de beweging van ionen bij electrolyse op p. 238. Wij moeten echter uit didactische overwegingen bezwaar maken tegen het zoo nadrukkelijk invoeren van het begrip „gemiddeld moleculairgewicht“ (p. 11), en het heelemaal zonder afleiding geven van de formule van Debije-Hückel (p. 169). De quantentheorie komt er ook wel erg beknopt af. Deze dingen herinneren te veel aan het gebruikelijke gebrek aan uitlegkunst in de meeste leerboeken, iets waar dit boek overigens weinig van vertoont. Het boek heeft een eigenaardig dualistisch karakter: door het geregeld geven van vraagstukken is het sterk ingesteld op den student voor het candidaatsexamen, maar een opmerking als op p. 222: „Jeder hat mit Siedeverzügen, unterkühlten Schmelzen u.dgl. zu tun gehabt“ duidt er op, dat de schr. toch ook wel aan meergevorderden denkt. Hierbij valt op te merken, dat het boek uitnemend geschikt is, om te dienen als handboek voor diegenen, die de physische chemie in de practijk slechts zijdelings noodig hebben: er zijn veelvuldige literatuuropgaven. Het geeft ook etymologische en biografische notities; de laatste vertoonen echter een vreemde onvolledigheid. Nieuw toegevoegd sinds den vorigen druk is § 24 over de metallische binding. In het register ontbreekt het trefwoord „Assoziation“.

P. C. Tielrooij.

* * *

668.3(024)

E. Lehmann, Laboratoriumsbuch für die Leim-Industrie. Verlag Wilhelm Knapp, Halle (Saale) 1941, 52 pp., 10 Abb., 24 × 17 cm, RM. 3.—, geb. RM. 4.—

In dit boekje, dat voorschriften geeft voor het onderzoek van vleeschlijm, beenderlijm, lederlijm, caseinelijm, arabische gom, en uit zetmeel bereide kleefstoffen, heb ik weinig gevonden dat mij niet reeds uit Gerngrosgoebel (Chemie und Technologie der Leim- und Gelatine-Fabrikation) en de desbetreffende R.A.L. bladen bekend was.

Aan den anderen kant heb ik vergeefs gezocht naar de bepaling van de p_{H^+} met behulp van de glaselectrode, naar een moderne bepaling van de „Gallertfestigkeit“ (de door schr. aangehaalde methode is van 1861), en naar de toepassing van den refractometer bij de bepaling van droge stof in lijmplossingen.

Dat schr. bij de stikstofbepaling volgens Kjeldahl voor het titreeren van de overmaat zuur i.p.v. methylrood lakmoes als indicator voorschrijft, zal iederen analytiscus verbazen!

Hoewel het boekje veel goeds bevat, geef ik de voorkeur aan het duurdere maar meer uitvoerige Gerngrosgoebel.

J. C. W. Dijkman.

PERSONALIA. ENZ.

Prof. Dr. Ir. Henri ter Meulen †. Prof. Dr. Ir. H. ter Meulen, van wiens overlijden de voorpagina van dit blad melding is gemaakt, is op 30 November 1871 te Amsterdam geboren. Hij studeerde aan de Polytechnische School te Delft, waaraan hij, na in 1895 het diploma voor technologie te hebben behaald, als assistent voor de analytische scheikunde verbonden bleef. In 1905 werd hij bij de omzetting van de Polytechnische School in de Technische Hoogeschool tot hoogleraar in de analytische scheikunde benoemd, welk ambt hij op 14 September van dat jaar aanvaardde met een rede, getiteld: „Over het ontstaan, de ontwikkeling en de betekenis der analytische scheikunde“. In deze functie heeft hij belangrijk en baanbrekend werk verricht op het gebied der analytische chemie, vooral op dat der elementairanalyse. Behalve door aan hem door de Nederlandsche en Belgische regering verleende onderscheidingen vonden zijn verdiensten erkenning o.a. door de toekenning

in 1930 van de „Hoogewerff-penning”, terwijl de Universiteit van Amsterdam in 1932 hem het doctoraat honoris causa verleende. In 1936, vijf jaren voor het bereiken van de voor hoogleraren gestelde leeftijdsgrens, legde hij zijn ambt neer.

In de Nederlandsche Chemische Vereeniging stelde hij zich weinig op den voorgrond, ofschoon men nimmer tevergeefs een beroep op zijn voorlichting en advies, indien noodig, behoefde te doen. Verscheidene jaren maakte hij deel uit van de Redactie van het Recueil.

Omtrent Prof. ter Meulen als hoogleeraar, als onderzoeker en als mensch moge verwezen worden naar de in Chem. Weekblad 27, 439 (1930); 33, 393 (1936) en 38, 678 (1941) aan hem door Dr. Jorissen, Prof. Böeseken en mejuffrouw Ir. Ravenswaay gewijde woorden.

* * *

Drs. C. P. van Dijk te Delft is benoemd tot conservator i. d. organische chemie aan de Technische Hoogeschool te Delft.

* * *

Drs. P. J. H. Willems te Schiedam is benoemd tot scheidkundige b. d. N.V. Erven Lucas Bols te Amsterdam.

* * *

Tot tijdelijk leeraar in de scheikunde aan de H. B. Scholen in den Haag is benoemd drs. C. van den Brandhof, aldaar.

* * *

Aan de Universiteit te Groningen is geslaagd voor het candidaalexamen wis- en natuurkunde, letter f, de heer W. C. Bus; idem, letter l, mejuffrouw E. A. Offringa.

* * *

Aan de Universiteit te Utrecht is bevorderd tot doctor in de wis- en natuurkunde op proefschrift „Synthetische onderzoekingen over het chromophore systeem van lumiauxin” de heer J. Boldingh, geboren te Buitenzorg.

* * *

Aan de Universiteit te Groningen is geslaagd voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, de heer M. Kunst.

* * *

Aan de Vrije Universiteit te Amsterdam is geslaagd voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak scheikunde, de heer H. J. Vink.

* * *

Aan de Universiteit te Utrecht zijn geslaagd voor het candidaalexamen wis- en natuurkunde, letter f, de heeren A. B. H. Wolff, J. H. Fesevur en M. P. van Ommeren; idem, letter g, de heer J. P. Schumacher.

* * *

Ir. J. D. Banting (Amsterdam) is sedert eenigen tijd werkzaam in de commercieele afdeling van de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken.

ONTVANGEN BOEKEN 1).

A. Boeken ter bespreking.

- E. Abderhalden, Physiologisches Practicum. Teil II: Allgemeines-physiologisches Practicum, 5. Auflage. Verlag Th. Steinkopff, Dresden-Leipzig, 1942, 15 × 22 cm, XV + 160 pp., 178 Abb., Ausland: RM. 5.25.
- E. Dreher, Zur Chemie der Kunststoffe, 2. Auflage. J. F. Lehmanns Verlag, München-Berlin, 1941, 16 × 23 cm, 167 pp., RM. 5.40, geb. RM. 6.40.
- R. Dupont, Dr. Sc., Recherche sur les dérivés anthraquinoniques. Étude sur leurs propriétés sensibilisatrices et désensibilisatrices. Imprimerie R. Louis, Rue Borrens 37—39, Ixelles-Bruxelles, 16 × 24 cm, 158 pp.
- W. Facius, Nährstoff-, Kalorien- und Preis-Tabellen für die Nährwert-Kontrolle. Carl Heymanns Verlag, Berlin W 8, 1942, 16 × 24 cm, 116 pp., RM. 6.

1) De onder A vermelde boeken kunnen door de leden ter bespreking worden aangevraagd; de onder B vermelde worden aan dengene, die daarvoor belangstelling heeft, zonder meer afgestaan; in geval zich meer dan één gegadigde aanmeldt, beslist het lot aan wien het gevraagde zal worden toegekend.

W. Geisler, Einführung in die technische Chemie, 2. Auflage. Fr. Deuticke, Wien, 1942, 13 × 21 cm, 68 pp., 17 Abb., 5 Tabellen, RM. 2.—.

Het boek van de Kunstzijde. Ontwikkeling, productie, toepassing. Uitgegeven voor N.V. Internationaal Kunstzijde Verkoopkantoor te Arnhem door N.V. Gebr. Zomer & Keuning's Uitgeverij, Wageningen, 1942, 16 × 24 cm, XVI + 325 pp., geb. f 3.90.

Fr. P. Mazza, Chimica Biologica. I. Biochimica descrittiva con prefazione dell'ec. G. B. Bonino. Rosenberg & Sellier, Torino, 1942, 18 × 25 cm, X + 500 pp., lire 160.—.

J. Richter, Botanik II. Botanische Wanderungen. Die Lehrapotheke, Band 6. Th. Steinkopff, Dresden-Leipzig, 1942, 14 × 22 cm, 75 pp., Ausland RM. 2.63.

W. Röhrs, H. Staudinger und R. Vieweg, Fortschritte der Chemie, Physik und Technik der makromolekularen Stoffe, Band II. J. F. Lehmanns, München-Berlin, 1942, 16 × 23 cm, XV + 412 pp., 168 Abb., 53 Zahlentafeln RM. 28.60, geb. RM. 30.—.

R. Strohecker, Methoden der Lebensmittelchemie. Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1941, 14 × 19 cm, XI + 199 pp., 43 Abb., 15 Tafeln.

H. Wagner, Kunstharze. Chemismus, Wesen und Eigenschaften. Kunstharze und Kunstlacke, Band I. J. F. Lehmanns, Verlag, München-Berlin, 1941, 16 × 23 cm, 186 pp., 12 Abb., 1 Farbentafel, RM. 9.—, geb. RM. 10.20.

W. Weigel, Kunstharzpressstoffe im Maschinenbau. Chemie und Technologie der Kunststoffe in Einzeldarstellungen 2. Springer-Verlag, Berlin, 1942, 16 × 25 cm, VI + 147 pp., 98 Abb., 13 Zahlentafeln, RM. 12.60.

VRAAG EN AANBOD.

Plaatsing geschiedt alleen voor leden der Nederl. Chem. Vereeniging.

Correspondentie wordt over deze rubriek niet gevoerd; de Redactie zendt alleen brieven door, waarvoor men porto insluit.

Ter overneming gevraagd:

- R. S. Morrel, Synthetic resins and allied plastics.
- R. Becker, Theorie der Elektrizität, dl. I. Guggenheim, Modern thermodynamics.
- Bremekamp, Partieele diff.-vergelijkingen. Chem. Ztg. no. 97/98 van 1941.
- Pharm. Ind. no. 24 van 1941.
- Karrer, 1941.
- Freundlich, Kapillarchemie I en II. Laatste druk, in goeden toestand, tegen behoorlijken prijs.
- D. A. MacInnes, Principles of electrochem. 1939.
- A. Haas, Einführung in die theor. Phys. Dl. I, 1930.

Ter overneming aangeboden:

- L. Cassuto, Der kolloide Zustand der Materie, 1933.
- J. Walker, Einf. in die phys. Chemie, 1921.
- C. v. Honorst, Lab.-buch für die anorg. Groszindustrie, 1911.
- W. Ostwald, Anal. Chemie, 1901.
- W. Moldenhauer, Chem.-techn. Praktikum, 1911.
- L. Medicus, Qual. Analyse.
- C. Winkler, Prakt. Uebungen in der Massanalyse, 1902.
- A. F. Holleman, Anorg. Chemie, 1915.
- K. A. Hofmann, Lehrb. der anorg. Chemie, 1920.
- A. Bernthsen, Kurzes Lehrb. der anorg. Chemie, 1902 en 1921.
- Meyer—Jacobson, Lehrb. der org. Chemie, Bd. II, dl. 2, 1903.
- E. v. Lommel, Experimentalphysik, 1899.
- B. Bavink, Grundriss der neueren Atomistik, 1922.
- A. Skrabal, Das Atom, 1926.
- L. Graetz, Die Atomlehre, 1925.
- P. v. Capelle, De electriciteit, 1893.
- A. Schäffer, Einrichtung u. Betrieb eines Gaswerkes, 1910.
- R. Schwarz, Anorg. Chemie, 1927.
- Chem. Jaarboekje, 1908/1909, 1910/1911, 1939 (IA).
- Rec. trav. chim. 1920, 1921, 1922 (geb.).
- v. Arkel c.s., Reine Metalle.

De opgaaft van het aangeboden en gevraagde wordt tweemaal geplaatst. Wenscht men daarna nog plaatsing, dan is daarvoor een nieuwe opgaaft noodig. Men wordt dringend verzocht, dadelijk kennis te geven, indien plaatsing niet meer noodig is.